

1. Алексеев О. Сучасний стан та чинники здоров'я українських підлітків / О. Алексеев // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. – 2013 – № 6. – С. 38.
2. Вержбицкая Е. Г. Педагогическое просвещение родителей как компонент деятельности школы по здоровьесбережению обучающихся : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Елена Григорьевна Вержбицкая. – Майкоп, 2006. 179 с.
3. Голобородько Г. П. Формування поняття здорового способу життя в учнів основної школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ганна Петрівна Голобородько. – Харків, 1997. – 241 с.
4. Круцевич Т. Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания / Т. Ю. Круцевич. – К. : Олимпийская литература, 1999. – 214 с.
5. Кузьменко В. Ю. Виховання в учнів 8-9 класів здорового способу життя : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Кузьменко Валентина Юхимівна ; Ін-т проблем виховання АПН України. – Київ, 2003. – 222 с.
6. Лесгафт П. Ф. Семейное воспитание ребенка и его значение / П. Ф. Лесгафт. – М. : Педагогика, 1991. – 176 с.
7. Образование родителей и школа: [учеб.-метод пособие / под ред. Л. Г. Петряевской.] – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 120 с.
8. Салаватова М. К. Формирование здорового образа жизни у старшеклассников в условиях семьи и школы : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Майя Камилловна Салаватова – Махачкала, 2006. – 186 с.
9. Тарасенко Н. В. Формування здорового способу життя підлітків засобами соціальної вуличної роботи: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Тарасенко Неллі Вікторівна. – Слов'янськ, 2013. – 190 с.
10. Andersen K.L. Habitual physical activity and health / K.L. Andersen, I.Ruterfran R.Masironi. Copenhagen: WHO, 1978. – 199 p.
11. Caspersen C.J., Physical activity, exercise and physical fitness: Definitions and disfunctions for health-related research / C.J. Caspersen, K.E. Powell, G.M. Christenson // Public Health Reports. – 1985. –V. 100. – P. 126 – 131.
12. Pate R. Physical activity and public health: A recommendation from the Centres for Disease Control and Prevention and the American College of Sports Medicine / R. Pate, M. Pratt, S. Blair // J. of the Amer. Med. Association. 1995. – V. 273. – P. 402 – 407.

Мартиненко В. Ф., Максим'як Я. О., Федак О. Г.
Дрогобицькій державний педагогічний університет ім. І.Франка

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МАСОВОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто феномен масової фізичної культури у філософсько-культурологічному та фізкультурно-спортивному науковеденні. Велика увага надається історичному періоду, коли масовий фізкультурний рух придбав такі риси, які в подальшому мали все підґрунтя, щоб трансформуватися у відповідні традиції.

Ключові слова: фізична культура, масовість, елітарність, культурологія.

Мартиненко В. Ф., Максим'як Я. О., Федак О. Г. Особенности становления и развития массовой физической культуры в Украине. В статье рассмотрен феномен массовой физической культуры в философско-культурологическом и физкультурно-спортивном науковедении. Большое внимание предоставляется историческому периоду, когда массовое физкультурное движение приобрело такие черты, которые в дальнейшем имели всю почву, чтобы трансформироваться в соответствующие традиции.

Ключевые слова: физическая культура, массовость, элитарность, культурология.

Martynenko V., Maksymyak Y., Fedak E. Features establishment and development of mass physical culture in Ukraine. The article deals with the phenomenon of mass culture in the philosophical-cultural and sports scientific research. Literature much attention is paid to historical time, when the mass sports movement has acquired the traits that had all reason to be transformed into the corresponding tradition. It is proved that the formation of mass physical culture is taking place now. The number of members of the former (the traditional understanding of mass physical culture) is replaced with today's high-quality essential attribute – the mass consciousness. Mass physical culture can be characterized as a tradition. It can be stated, that in Soviet times mass physical culture was like imitation. When the state destroyed, a lot of institutes in which physical culture had been supported disappeared too. And at the same time the need for submitting to written and unwritten rules vanished too. That all disappeared as a result of not becoming nationwide, not integrating into the tradition which can be considered as the higher form, the true mass physical culture. Physical culture represents social culture, and social-political system. Mass physical culture can appear only in the society where people worry about compatriots, their country's future and can save the national identity and think strategically. Physical education is also caused by financial abilities of family and the person.

Key words: physical education, mass, elitism, cultural.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Заняття фізичними вправами та спортом завжди вважалися прерогативою інтелігенції, а не робітничого середовища. Професор російської історії і історії спорту Університету Каліфорнії в Сан-Дієго (США) Роберт Едельман зауважує, що «ліві завжди вважали, що ставлення до спорту у Вікторіанській Англії було продиктоване прагненнями аристократії зробити його своєю привілеєю, яка була б недоступна для трудящих класів. Адже, якщо спорт не буде засобом заробітку на життя, то серйозно займатимуться ним лише ті, у кого немає в цьому потреби. Тому спочатку більшовики відмовилися від участі в олімпійському русі, заснованому на елітарному розумінні любительства. В 1920 – 1930-х роках вони бойкотували Олімпійські ігри і проводили свої власні оглядини спортивних досягнень – паради робочих-фізкультурників» [2]. Науково-технічний прогрес, революції і як результат, міграція із сільської місцевості в міста в ХІХ ст. кардинально змінила культурний устрій життя, розширивши ментальний діапазон нації. Час,

Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)

що вивільнився в результаті запровадження нормованого дня і автоматизованого виробництва, зумовив необхідність в організованій руховій активності, адже фізична праця все менше застосовувалась, а потреба в русі залишалась. Тому до систематичних занять фізичною культурою почали приєднуватись все нові верстви населення, тобто фізична культура стала набувати масового характеру. XX ст. знаменувалось становленням, і як виявиться згодом, розквітом масовості у фізичній культурі. В 20-х роках XX ст. проблема масовості у фізичній культурі значно актуалізувалась, були зроблені перші і найконкретніші спроби її становлення, законодавчо затверджувалися і регулювалися відносини в сфері фізичної культури. Метою фізичної культури було запровадження її масового характеру. Науковці вважають, що сьогодні однією із причин погіршення стану здоров'я населення є відсутність масовості у заняттях фізичною культурою, а вихід вбачають у створенні суспільної ідеї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що розуміння масовості в фізкультурно-спортивному наукознавстві і культурології має кардинально протилежний смисловий зміст, який не виходить з методологічних основ теорії культури, на яких учені (особливо російські) будують теорію і методику фізичної культури. Зокрема, Ю.Ф. Куралишин констатує, що в роки радянської влади в країні була розроблена теорія і методика фізичного виховання, але культурологічний бум XX ст. «связан с разработкой в 1950 – 1960 гг. зарубежными и отечественными учеными теории культуры, на основе ее концепции в 1970 – 1980 гг. в стране начинает разрабатываться и теория физической культуры (В.М. Выдрин, Б.В. Евсафьев, Л.П. Матвеев, Ю.М. Николаев и др.)» - перекл.[7]. Зокрема Ю.М. Николаєв підкреслює: «Фізична культура повинна не тільки практикуватися рівноправним видом загальної культури людини, де всі її види взаємно обумовлюються, підтримують та проникають одна в одну, але де і її складові характеристики повинні обґрунтовуватися, виходячи із філософського розуміння культури. А тому сьогодні необхідна кардинальна зміна мислення людей відносно сутності фізичної культури на базі більш широкого філософсько-культурологічного підходу, що дасть змогу орієнтувати систему фізичної освіти на формування і відтворення цілісної сутності людини, єдності розвитку як тілесного, так і духовного» [7].

Особливістю масової культури є задоволення потреб населення у відпочинку, дозвіллі, приємному проведенні часу. Невипадково польський науковець К.Т. Теплиць розглядає масову культуру як «культуру вільного часу», оскільки в ній ще виразніше відбувається розмежування з культурою «традиційною», а будь-яка культурна активність виступає не стільки необхідним заняттям, скільки атрибутом вільного часу [16].

Мета дослідження: вивчення особливостей встановлення та розвитку масової фізичної культури з культурологічних позицій.

Методи дослідження: аналіз та синтез наукової літератури; метод сходження від конкретного до абстрактного.

Результати дослідження та їх обговорення. Із метою кращого пізнання феномену масовості фізичної культури проаналізуємо радянський період, у межах якого він набув такого поширення та мав підстави з плином часу стати народним надбанням із відповідними руховими традиціями. Вивчаючи фізкультурно-спортивний рух у 20-х роках XX ст., А.Б. Сунік підкреслює, що це - час «ствердження «пролетарської» ідеології на противагу «буржуазній». Пропагувалися, в першу чергу, колективні види спорту, бо індивідуальні не заохочувалися, оскільки буржуазна мораль заснована на індивідуалізмі, а пролетарська – на колективізмі. Зокрема естафетний біг в легкій атлетіці отримав значне поширення [13]. Також «принципово новим явищем фізкультурно-спортивного руху 1920-х років стала участь у цьому русі профспілок. На практиці це фактично означало залучення до занять фізкультурою і спортом широких мас трудящих – робітників і службовців заводів, фабрик, інших галузей народного господарства. Одним із показових свідчень масштабної діяльності профспілок в цьому напрямку стало проведення у вересні 1925 року Профспілкового свята фізкультури [13]. А.Б. Сунік, вивчаючи розвиток фізкультурно-спортивного руху в часи Радянського Союзу, особливо наголошує на тому, що практично весь науковий потенціал спортивної науки був спрямований переважно на досягнення у великому спорті. І тільки в 1920-х роках всі наукові зусилля у сфері фізичної культури та спорту були зосереджені на розвитку масової фізичної культури, її оздоровчому спрямуванні [13]. Такий перерозподіл стався через відомі причини входження Радянського Союзу до олімпійського руху, коли спортивні досягнення свідчили про перевагу того чи іншого суспільно-політичного устрою і продовжували змагання двох супердержав. В Гельсінкі, як пише В.Л. Штейнбах, «перш за все, з ідеологічних переконань було створено два олімпійських селища – для спортсменів із соціалістичних і капіталістичних країн». Середина 20-х років XX ст. ознаменована низкою подій, котрі посилювали утвердження масовості в фізкультурному русі. Наприклад, у 1925 році Комуністична партія вперше сформулювала завдання у галузі фізичної культури і відповідно взялася за її регулювання. За цим документом фізичній культурі необхідно «...надати масового характеру, із залученням до неї не тільки робочих, але й селян, і не тільки молоді, але й дорослих робітників і робітниць; при цьому особливу увагу звернути на постановку фізичної культури серед піонерів і корінного населення нацреспублік» [5].

Всі аспекти були спрямовані на спорт і новим імпульсом для підйому масової фізичної культури і спорту стала постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 11 вересня 1981 р., в якій отримали творчий розвиток положення ХХУІ з'їзду про фізичну культуру і спорт, про зростання їхньої ролі в реалізації внутрішньої і зовнішньої політики партії на етапі комуністичного будівництва [12]. У постанові під назвою «Про подальший підйом масовості фізичної культури і спорту» вказано на необхідність посилити партійне керівництво фізкультурним рухом, підвищити відповідальність радянських, профспілкових, комсомольських, спортивних і громадських органів за масовий розвиток фізичної культури і спорту в трудових колективах, збільшивши кількість секцій ГПО, туризму, загальної фізичної підготовки та груп здоров'я [10]. Ця подія викликала немалий суспільний інтерес. Зокрема, в №11 журналу «Теория и практика физической культуры» на зворотній стороні титульного листа на червоному фоні надруковано заклик ЦК КПРС до 7 листопада 1982 року до подальшої масовості фізичної культури і спорту, який мав наступний зміст: «Выше массовость физического движения! Физкультурники и спортсмены! Приумножайте славу советского спорта!» [15], що свідчить про пропаганду ідей вищезазначеного з'їзду, коли агітаційні листівки, заклики, телерадіомовлення всебічно сприяли поширенню масовості фізкультурно-спортивного руху. Зокрема, П.С. Степовий, аналізуючи правові положення (представлені в Конституції, законодавчих актах, постановах виконавчих органів) сфери фізичної культури, підкреслив ту роботу, яка здійснювалась державним апаратом, і перспективу розвитку соціалістичної фізичної культури і спорту, де найближчим завданням є «...перетворити масову фізичну культуру в загальнонародну» [12]. Власне цим підкреслюється плінність і

нестабільність масовості, адже черговим етапом залучення до занять фізичними вправами і спортом є потреба в створенні традицій, які були б міцними і сприяли зміцненню здоров'я.

Масовість неможлива без користування відповідними матеріальними цінностями сфери фізичної культури. Невипадково П.С. Степовим цитуються статті Конституції СРСР, згідно з якими «матеріально-технічна база фізичної культури і спорту – спортивні споруди, інвентар – державних і суспільних організацій, колгоспів є соціалістичною власністю» (згідно зі ст.10). Вона не може використовуватись для експлуатації одних прошарків суспільства іншими. Основи законодавства охорони здоров'я передбачає користування туристичними базами та іншими закладами відпочинку, засобами лікувальної фізкультури, спортивними спорудами, інвентарем та туристичним спорядженням. Причому, все це фінансується державними підприємствами та установами, профспілковими організаціями [12]. За тих умов, що були створені в Радянському Союзі, масова фізична культура була змушена плідно функціонувати. Проте варто відзначити, що у сучасній Українській державі діє відповідне законодавство, але яке практично не реалізовується. Провідні культурологи вважають, що «масова культура – це не кількісний показник. Зараховувати той чи інший феномен минулого чи сьогодення в розряд масової культури, виходячи з масовості його поширення, невірно. Сам по собі культурний факт (подія, форма, ситуація), що розглядається ізольовано від навколишнього соціального контексту, нічого не варте. Наскільки ж неправомірно підходити до аналізу масової культури з позиції «попередньо встановленої ієрархії», тобто розглядати маскультуви феномени як щось «низове», підпорядковане, другорядне, «недорозвинене», передуючи культурному, тим більше – просте і нехитре. Маскульт – це не культура соціальних «низів» і не культура тих ситуацій, що в даний момент практикуються як «низи» життя. Не меншою помилкою є асоціювати масову культуру з певними формами [6].

Іспанський філософ Ортега-і-Гассет в роботі «Бунт мас», котра зробила його популярним, але водночас і незрозумілим для свого часу, розмірковуючи про природу виникнення мас, коли здавалося об'єктивних причин на те немає, підкреслює: «Натовп поняття кількісне і візуальне: множинність. Його переклад, без спотворення, на мову соціології означатиме «маса». Суспільство завжди було рухомою єдністю меншин і маси. Меншість – це сукупність осіб, що виділені окремими якостями: маса – не виділена нічим. І мова йде не тільки і не скільки про «робочу масу». Маса – це «середня людина». Таким чином суто кількісне визначення – численність – переходить в якісне. Ця – спільна якість, нічийне й відчужуване, це людина в тій мірі, в якій вона не відрізняється від інших і повторює спільний тип». [8]. Більшість масову культуру визначають як «стан, а ще точніше, культурну ситуацію, що відповідає певній формі соціального устрою, інакше кажучи, культура «в присутності мас». Вона є еволюційним етапом, до якого новоевропейська культура підійшла на межі ХІХ - ХХ ст і який став переважаючим в другій половині ХХ ст. так чи інакше усунувши всіх конкурентів. Для того, аби можна було говорити про наявність масової культури, необхідно, щоб на історичну арену з'явився її презентант – історична спільність, іменована масою, а також щоб домінуюче значення знайшов відповідний тип свідомості – масова свідомість. Маса і масова свідомість взаємопов'язані і не існують ізольовано один від одного. Вони виступають одночасно і об'єктом, і суб'єктом маскультур. Саме навколо маси та масової свідомості закручується вся «інтрига». [6]

Протилежним полюсом до масовості виступає елітарна фізична культура. Щодо елітарної складової фізичної культури, доводиться констатувати, що термін вживається рідко навіть досі, проте такою ланкою може бути спорт, хоча і він останнім часом все більше розглядається окремо від фізичної культури. В СРСР із відомих причин провідні спортсмени не могли іменуватися елітою, оскільки тодішня ідеологія не дозволяла цього. «Атлети, що показували високі досягнення в спорті, повинні були грати ту роль, котру пізніше грали сталінські герої праці – ударники і стахановці. Перед ними стояло завдання: надихати власним прикладом менш здібних і енергійних до більш високих звершень» [12]. Недарма гасло «Каждий ударник – спортсмен; каждый спортсмен – ударник» заповнили тодішні плакати. Проте, за зауваженням М.Я. Сорафа, «атлети, котрі були загальними улюбленцями, найдемократичнішими, «своїми» героями, стали елітою, відокремленою закритими базами, зборами, рекламними кліпами. Вони стали більше героями спортивних видовищ, ніж представниками «наших». І вже не тільки азарт і краса змагань і спортивного духу залучали в цю сферу нових талановитих людей, а куди більший інтерес викликав практичний, утилітарний [11]. У сучасному суспільстві, пише Г.У. Гумбрехт, «спорт знаходиться в положенні отьединенности от повседневной жизни – отьединенности, играющей важнейшую роль в нацеленности спортсмена на победу и эстетическом наслаждении болельщиков» [2]. І далі «Все що потрібно спорту, - це дистанція між спортсменом і глядачем – дистанція, достатня для глядача, щоб увірувати в те, що його кумири мешкають в якомусь іншому світі. Це і виступає тією умовою, за якої спортсмен стає об'єктом великої поваги та захоплення» [3]. Дивлячись на зміст і форму масової фізичної культури, виходячи з позиції фізичної культури, а не культурології, спробуємо зрозуміти, чому вона, маючи такий оздоровчо-виховний потенціал, знаходиться тепер у значній скруті. І взагалі, чи набувала коли-небудь фізична культура в плані масовості такого розквіту, як за часів радянського періоду, і чи був то розквіт, чи лише спланована симуляція з метою знищення традицій «дружніх народів» задля створення уніфікованого зразка?

Фізична культура завжди посідала чільне місце в традиційній обрядовості українців і мова йде переважно про сільську місцевість, яка зберігала правічний слов'янський осередок, в якому жодне із обрядових свят не обходилося без фізичних вправ. Більше того, фізичні вправи мали міфічний зміст, котрий, за А.Ф. Лесовим, є істинно реальним. Це дає підстави виділити масовість істинну та штучну. Істинну масову фізичну культуру можна охарактеризувати як традицію. Можна констатувати, що за радянських часів масова фізична культура носила штучний характер, адже із зникненням держави зникло багато соціальних інститутів, котрі підтримували і культивували масову фізичну культуру і разом з тим відпала потреба дотримуватись писаних і неписаних норм. Зникло в наслідок того, що не стало загальнонародним, не перейшло в традицію, яку можна зарахувати до вищої форми, до істинної масової фізичної культури. Все ж не можна не зважати на позитивні риси котрі були в СРСР, але успішно перекреслені в новій державі. Для того щоб масова фізична культура могла наблизитися хоча б до радянського зразка, котрий був у поривах знищений, потрібна оцінка з боку держави, відродження національної ідеї. Фізична культура відображає соціальну культуру, ситуацію будь-якого суспільно-політичного устрою. Масова фізична культура можлива лише в суспільстві, де переймаються співвітчизниками, майбутньою долею країни, вмють зберегти національну ідентичність і стратегічно мислять. Сьогодні в українському суспільстві відбувається постійна трансформація і масова фізична культура, точніше її істинно-

традиційна складова не вигідні і навіть небезпечні, оскільки можуть привести до збільшення тривалості життя, знизити рентабельність фармацевтичного і лікарського бізнесу тощо. Зруйнований спортивний майданчик чи тренувальна база – це шлях до збільшення лікувальних закладів. Україна сьогодні випереджає Європу за кількістю ліжок-місць на душу населення. І всупереч декларативно-нормативним актам (накази Президента України, Цільові програми, Закони тощо), ситуація з оздоровленням молоді та школярів зокрема залишається складною. Однією з найважливіших причин, що породжують несприятливий стан здоров'я молоді, є незадовільне суспільно-державне ставлення до занять фізичною культурою і спортом. Наприклад, на Парламентських читаннях у 2010 році було заявлено, що витрати на фізичне виховання на душу населення становили всього лише 7 коп., тоді як у країнах Європейського Союзу – в середньому 150 євро.

Сьогодні заняття фізичною культурою зумовлені матеріальними статками людини, сім'ї, в якій є дитина, та й саме суспільство стало більш вибагливим до засобів оздоровлення.

ВИСНОВКИ

Отже, в становленні масова фізична культура в культурологічній інтерпретації може мати такий вигляд, де масовість лише сьогодні набуває свого істинного вигляду, який не залежить від кількісного складу. Встановлено, що елітарність, яку надають фітнес-клуби, доводиться відносити до масової фізичної культури, не всі відвідувачі йдуть заради покращення фізичного стану, а швидше через існуючі модні тенденції у суспільстві. Таким чином можна констатувати, що саме зараз відбувається реальне масове становлення фізичної культури, де колишній кількісний склад замінюється сьогодишнім якісним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блеер А.Н. Терминология спорта. Толковый словарь-справник / А.Н. Блеер, Ф.П. Суслов, Д.А. Тышлер. – М.: Академия, 2010. – с. 184.
2. Гумбрехт Х.У. Похвала красоте спорта / Х.У. Гумбрехт; пер. с англ.. В. Фещенко. – М.: НЛО, 2009. – с.10,58.
3. Двуреченская А.С. Аксиологический подход к массовой культуре / А.С. Двуреченская // Вестн. Кемеров. гос. ун-та культуры и искусств. – 2009. - №8. – с.118.
4. Докучаев И.И. Ценность и экзистенция. Основоположения исторической аксиологии культуры / И.И. Докучаев. – СПб.: Наука, 2009. – с.555.
5. Задачи партии в области физической культуры // Извест. физ. культуры. – 1925. - №13-14. – с.2.
6. Культурология: учебник / под. ред.. Ю.Н. Солонина, М.С. Кагана. – М.: Высш. образование. 2007. – с. 291.
7. Николаев Ю.М. Физическая культура и основные сферы жизнедеятельности человека и общества в контексте социокультурного анализа / Ю.М. Николаев // Теория и практика физ. культуры. – 2003. - №8. – с.22.
8. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс / Х. Ортега-и-Гассет; пер.с исп. – М.: ООО Изд. АСТ, 2002. – с. 17-18.
9. Пронькина А.В. Структурно-функциональные особенности массовой культуры как доминирующей формы бытия современной культуры / А.В. Пронькина // Вестн. Рязан. гос ун-та им. С.А. Есенина. – 2009. - №24. – с. 59.
10. Рубчевский В.П. Роль массового спорта в формировании активной жизненной позиции рабочих производственного коллектива / В.П. Рубчевский // Теория и практика физ. культуры. – 1982. - №8 – с. 37.
11. Сараф М.Я. Спорт в культуре XX века: становление и тенденции развития / М.Я. Сараф // Теория и практика физ. культуры. – 1997. - №7. – с.10.
12. Степовой П.С. Советское общенародное государство и физическая культура и спорт / П.С. Степовой // Теория и практика физ. культуры, - 1982. - №10. – с.6-7.
13. Sunyk A. Ocherki istorografii istorii i fizicheskoy kultury i sporta [tekst] / A. Sunyk. – М.: Sov. Sport. 2010. – с.373.
14. Teorija i metodyka fizicheskoy kultury; uchebnik / pod. red. prof F.Kuramshyna – 3-e izd. stereotip. – М.: Sov. Sport. 2007. – с.9-10.
15. Teorija i praktyka fizicheskoy kultury. – 1982. - №11.
16. Teplic K.T. Vse dlja vsekh: massovaja kultura i sovremennyy chelovek / K.T. Teplic – М., 1966. – с.154.

УДК 371.13:37.037

Матвійчук Т. Ф.

Львівський державний університет фізичної культури

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Стаття присвячена дослідженню проблем формування педагогічної майстерності вчителів фізичної культури у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: педагогічна майстерність, психолого-педагогічні дисципліни, учитель фізичної культури, вищі навчальні заклади, фізична культура і спорт.

Матвійчук Т. Ф.. Особенности формирования педагогического мастерства учителей физической культуры. Статья посвящена изучению проблем формирования педагогического мастерства учителей физической культуры в процессе изучения психолого-педагогических дисциплин в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, психолого-педагогические дисциплины, учитель физической культуры, высшие учебные заведения, физическая культура и спорт.

Matvijchuk Tetyana. Features formation of pedagogical mastery of teachers of Physical Educations. The article investigates the problems of improving the training of teachers of physical culture by forming their pedagogical mastery in the study of psycho-pedagogical disciplines in the university. The study of key components of the teacher of physical culture it possible to determine the optimal structure of his knowledge, to identify significant professional skills set features creative solutions specific educational tasks.